

Fatih Yaşlı

1979 yılında Ankara'da doğdu. Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Maliye Bölümü'nde 2001 yılında tamamladı. Aynı yıl İzzet Baysal Üniversitesi'nde siyaset bilimi yüksek lisansına başladı ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde siyasi tarih araştırma görevlisi oldu. 2004-2008 yılları arasında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora yaptı. Doktorasını tamamlamasının ardından İzzet Baysal Üniversitesi'ne dönen Yaşlı, halen bu üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapıyor. *Felsefelogos*, *Bilim ve Gelecek*, *Birikim*, *Yurt*, *Radikal 2*, *BirGün* gibi dergi ve gazetelerde çok sayıda makalesi yer aldı. Yaşlı, *Sol Portal*'da yazmaya devam ediyor.

Yayımlanmış eserleri:

Hayatın Olumlanması Olarak Felsefe: Nietzsche ve Marx (2008, Bilim ve Gelecek Kitaplığı); *Kinimiz Dinimizdir: Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme* (2009, Tan Kitabevi; 2014, Yordam Kitap); *Hegemonyadan Diktatoryaya Liberal-Muhafazakâr İttifak ve AKP* (der., Çağdaş Sümer ile birlikte, 2010, Tan Kitabevi); *AKP ve Yeni Rejim* (2012, Tan Kitabevi); *AKP, Cemaat, Sünni-Ulus* (2014, Yordam Kitap); *Türkçü Faşizmden "Türk-İslam Ülküsü"ne* (2016, Yordam Kitap); *Antikomünizm, Ülkücü Hareket, Türkeş* (2019, Yordam Kitap); *"Halkçı Ecevit": Ecevit, Ortanın Solu, CHP (1960-1980)* (2020, Yordam Kitap); *Gençlerle Baş Başa: Faşizm* (2020, Yordam Kitap); *Devlet, Düzen, Anarşi* (2022, Yordam Kitap).

Yordam Kitap'ta Fatih Yaşlı Kitapları

*Kinimiz Dinimizdir:
Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme*
(2014, Yordam Kitap)

AKP, Cemaat, Sünni-Ulus
(2014, Yordam Kitap)

Türkçü Faşizmden "Türk-İslam Ülküsü"ne
(2016, Yordam Kitap)

Antikomünizm, Ülkücü Hareket, Türkiye
(2019, Yordam Kitap)

*"Halkçı Ecevit":
Ecevit, Ortanın Solu, CHP (1960-1980)*
(2020, Yordam Kitap)

Gençlerle Baş Başa: Faşizm
(2020, Yordam Kitap)

Devlet, Düzen, Anarşi
(2022, Yordam Kitap).

DEVLET, DÜZEN, ANARŞİ

Türkiye'de Edebiyat ve
Antikomünizm

Fatih Yaşlı

Yordam Kitap: 423 • Devlet, Düzen, Anarşi • Fatih Yaşlı
ISBN 978-605-172-537-6 • Düzeltme: Cemre Cemri
Kapak Tasarım: Savaş Çekiç • Sayfa Düzeni: Gönül Göner
Birinci Basım: Nisan 2022
© Fatih Yaşlı, 2022; © Yordam Kitap, 2022

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: **Pasifik Ofset** (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

DEVLET, DÜZEN,
ANARŞI

Türkiye'de Edebiyat ve
Antikomünizm

İÇİNDEKİLER

Giriş	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
BİR NUMARALI DÜŞMAN: NÂZİM HİKMET	27
Mitosu yıkmak	28
Nâzım'ın Türklüğü	30
Nâzım'ın komünistliği	34
Nâzım'ın vatan şairliği	37
Nâzım'ın şiiri	40
Nâzım'ın vatan hainliği	47
Nâzım'ın burjuvalığı ve ahlaksızlığı	49
Sonuç	52
EK	
NECİP FAZIL VE NÂZİM	54
Bahriye Mektebi'nde iki şair	54
Emekleme döneminden asıl Nâzım'a	55
Nâzım'ın şiiri	58
Nâzım'a dair anılar	59
Sonuç	61
İKİNCİ BÖLÜM	
MÜCAHİT PEYAMI	63
Yan yana ters akan sular: Peyami Safa ve Nâzım Hikmet	65
Peyami Safa'dan Aziz Nesin'e "öğütler"	77
Habis ruh: komünizm	84
Gafiller, mahutlar ve kültür sanat	86
Komünistliğin semptomları	88
Antikomünist paranoya	90
İrtica değil komünizm	94
Komünizmle mücadele	95
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
NİHAL ATSIZ'IN NÂZİM HİKMET VE SABAHATTİN ALİ'YE HÜCUMU	102
Nâzım'ın "Putları Yıkıyoruz" kampanyası	104
Atsız ve "Nâzım Hikmetof"	107
Sabahattin Ali'nin <i>İçimizdeki Şeytan'ı</i>	113
Atsız ve "İçimizdeki Şeytanlar"ı	116

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KÜLTÜREL HEGEMONYA MAHKEMEDE: YÜCEL-ÖNER DAVASI	128
Sökmensüer'in komünizmle mücadeleye dair konuşması	129
İnsan Hakları Cemiyeti	132
Yücel'in açık mektubu, Öner'in yanıtı	133
Hasan Âli Yücel, Kenan Öner'e dava açıyor	136
Yücel'in Millî Eğitim Bakanlığı ve Köy Enstitüleri	138
Antikomünist konjonktür	140
Dava ve tanık ifadeleri	142
Köy Enstitüleri ve komünist faaliyetler	146
Üniversitedeki komünistler	151

BEŞİNCİ BÖLÜM

BÜYÜK KOMPLO VE KOMÜNİZM: <i>GENÇLİĞİM EYVAH</i>	155
Sonun başlangıcında	156
İhtiyar'ın hikâyesi: devlete karşı	158
İzmir suikastı ve "milletin adamları"nın tasfiyesi	161
Parti devletinin kuruluşu: millete karşı devlet	163
Üniversite reformu: nesillerin heba edilmesi	165
Devleti yıpratmanın ilkeleri	168
Laiklik ve irtica	170
Ve Soğuk Savaş... ..	171
Sıdık ya da Güliz, Raşit ya da Delikanlı	173
"Atatürk putu"nu kırmak	175
Boycot kutlaması ve "budalaların en budalası"	177
Oyun, piyonlar, silah	178
Bir kez daha Atatürk, bir kez daha eğitim	180
Marksizm ve Marksistler	181
İhtiyar'ın çizdiği tablo	185
İhtiyar şiddet dönemini başlatıyor	188
Robotlaşmış devrimciler	189
Komünizmin psikanalizi	191
Gençliğe yakılan ağıt	192
Delikanlı'nın aydınlanması ve İhtiyar'ın ölümü	194
Sonuç	197

ALTINCI BÖLÜM

BİR "YANSITMA" METNİ: <i>SANCI</i>	199
Bir ölüm, bir cenaze, bir konuşma	203

Burjuva ailesinin prenses devrimcisi: Leyla	212
Yoksul Anadolu çocukları ve solcu kızlar	215
MDD tartışması, aşk ve tecavüz	219
Tecavüzden sonra: ülkücü cinsel fanteziler	224
Önkuzu Zile’de	232
Şiddet üzerine: esirler ve hürler	238
Leyla ve Adnan	241
Dursun ve Nurten hemşire	244
“Örgüt”ü yöneten Bulgar	248
Sonuç	250

YEDİNCİ BÖLÜM

KUKLA VE KUKLACILAR: <i>CANBAZ</i>	252
Ali Çubuk: devrimi arayan adam	253
Çift tabanlı ülkücü: İlhan Kasapoğlu	267
Bir sermayedar: Ali Koçsa, bir sendikacı: Mahmut Gülerüz	278
Sermayedar Akif Koçsa’nın devrimci kızı Tülin Koçsa	288
Sonuç	290

SEKİZİNCİ BÖLÜM

<i>KUYU: ÜLKÜCÜ ELİTİZMİYLE POLİSİYENİN KESİŞİMİ</i>	292
1979 yılında Türkiye	293
Yusuf, Mehmet Selim Efendi’yle tanışıyor	294
Yusuf, Nazif ve Defne	297
Yusuf Ankara’da	298
Yusuf ve annesi	300
Yusuf üniversitede	302
Yusuf örgüttekilerle tanışıyor	305
Yusuf örgütte yükseliyor	308
Darbe yaklaşıyor	311
Yusuf intikamını alıyor	314
Yusuf devletle tanışıyor	316
“Fena fi’ d devle”ye dönüş	320
Sonuç	323

DOKUZUNCU BÖLÜM

<i>HATIRLA BENİ: ÜLKÜCÜ BİR KADININ ROMANI</i>	324
Azrail’in zulumü	324
Kızıl Cem ve “erkeklik yasası”	326

Gülden'in ağabeyi	327
Gülden'in "sınavı"	329
Öğrenim hakkı gasp edilen ülkücüler	332
Katliamların haklılığı	333
Gülden'in başarısı	334
Gülden üniversitede	336
Darbeye doğru	341
Sonuç	343
ONUNCU BÖLÜM	
ÜLKÜCÜLER VE CEZAEVLERİ: <i>SECDEDEDEN SEHPAYA</i>	345
Ömer ve Sevda öğretmen	346
Ömer ve Osman	349
Sevda öğretmen ve Nedret Neşe	352
Nedret Neşe ve anarşi	358
Ömer ve 12 Eylül	361
Ömer ve Hasan	363
Sonuç	367
ON BİRİNCİ BÖLÜM	
12 EYLÜL'DEN ÖZAL DÖNEMİNE: <i>KARUN VE ANARŞİST</i>	369
Katil	369
Sanatçı	372
Maznun	377
Anarşist	379
Alçak	381
İmam	383
Sonuç	390
ON İKİNCİ BÖLÜM	
<i>KIRIM KAN AĞLIYOR: MOSKOF ZULMÜ VE DIŞ TÜRKLER</i>	392
Sovyet zulmüne karşı Nazilerle işbirliği	393
Bolşevikler yeniden Kırım'da	395
Katya ve Nikolay özgürleşiyor	401
Sonuç	405
SONUÇ	406
KAYNAKÇA	413

GİRİŞ

Ülkücü hareketin 12 Eylül öncesi en önemli sloganlarından biri “Yıkılsın düzen, yaşasın devlet!” şeklindeydi ve ülkücüler bu sloganla devlet ve düzen karşısındaki tutumlarını açık ve net bir şekilde ortaya koyduklarına inanıyorlardı. Buna göre ülkücü hareketin temel varlık nedeni, devleti “anarşi” diye kodlanan komünizm tehdidine karşı korumaktı ama bu hiçbir şekilde onları düzenin bekçisi yapmıyordu; ülkücülük komünizme karşı olduğu kadar kapitalizme de karşıydı. Ülkücülere göre kapitalizme komünizm dışında bir üçüncü yol mümkündü ve onlar da bunu savunuyordu.

Kuşkusuz altı hiçbir zaman ciddi şekilde doldurulamayan bu slogan, ülkücü hareketin reaksiyoner karakterinin bizzat ülkücüler tarafından da biliniyor olmasından kaynaklanmıştır ve bir tür savunma refleksidir. Komünizm tehlikesine karşı hayata geçirilen Soğuk Savaş politikalarının bir ürünü olan ve paramiliter bir yapılanma, bir sokak örgütlenmesi olarak vücut bulan ülkücü hareket, bu karakteri nedeniyle, elbette ki bir düzen gücü konumundadır. Ancak bütün faşist akımlar ve radikal sağ hareketler gibi o da bu niteliğini kabul etmemiş, söylemini düzen karşıtlığı üzerine kurmuş, “düzenin bekçiliği” suçlamasına karşı kendini böyle savunmuş ve düzen karşıtlığının “cazibesini” sola kaptırmak istememiştir.

Söz konusu düzen karşıtı söylemi, sadece ülkücü harekette değil, dereceleri farklı olmakla birlikte Türk sağının bütün unsurlarında gözlemlemek mümkündür; başvuru argümanlar ise akımın dünyaya bakışına göre değişmektedir.

Örneğin milliyetçi muhafazakârlık açısından “düzen”, Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecine, o sürecin aktörlerine ve o sürecin sonunda ortaya çıkan siyasal-toplumsal-kültürel yapıya işaret eder. Türkiye’de “statüko” buradan, yani Batılılaşma üzerinden kurulmuştur ve dolayısıyla milliyetçi muhafazakârlığın “düzen karşıtlığı” bu modernleşme sürecinin eleştirisi anlamına gelir. Bu eleştiri 60’lı yıllardan itibaren antikomünizmle birleşmiş, Türkiye’de sol fikirlerin taban bulmasının esas nedeninin bu “yanlış modernleşme” olduğu iddia edilmiştir. Çözüm olarak ise “maddiyatçı” olduğu iddia edilen bu anlayışın karşısına “maneviyat” savunusu konacak, genç nesillerin maneviyatçı değerleri benimsemesi çözüm reçetesini oluşturacak ve özellikle Osmanlı’ya atıfla “öze dönüş”ten bahsedilecektir.

İslamcılık da aynı modernleşme sürecini “düzen”le ilişkilendirir ama doğal olarak onun düzen tanımında dinin rolü daha basıktır. Bu nedenle de “Hıristiyan-Yahudi medeniyeti” eleştirisi ya da “Yahudi/Siyonist komplosu”na duyulan inanç, İslamcılığın “düzen karşıtlığının” temelini oluşturur. Buna göre dünyayı Hıristiyanlar ve Yahudiler birlikte yönetmektedir ve onların yönettiği dünyada düzenin esas düşmanı İslam ve Müslümanlardır. Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecinin aktörleri ama özellikle başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Cumhuriyet’i kuran kadrolar, İslam medeniyetinin parçası olan bir milleti, ona ve onun değerlerine ihanet edecek bir şekilde Hıristiyan-Yahudi medeniyetine dâhil etmeye çalışmışlar, modernleşme anlayışlarını bunun üzerine kurmuşlardır. Dolayısıyla İslamcılar için “düzen”, İslam düşmanı Batı ve onun içerideki uzantıları, “düzen karşıtlığı” ise Batı’ya ve onun içerideki uzantılarına karşı İslam’ı savunmak anlamına gelir.

Ülkücü hareketin düzen karşıtı söyleminde de Batı karşıtlığı vardır ama bu karşıtlık doğal olarak “Batı’nın Türk düşmanlığı” üzerine temellendirilir. Batı, bir zamanlar dünyayı titreten Türklerden ve Türklerin kurduğu devletlerden hâlâ çok kork-

makta ve Türklüğün ilerlemesi, yükselmesi anlamına gelen her şeyi sabote etmektedir. Baş düşmanın komünizm ve Sovyetler Birliği olduğu Soğuk Savaş konjonktüründe “Batı düşmanlığı” görece daha zayıf bir şekilde dillendirilmiştir ama üç kıtada at koşturup yedi düvele hükmetmeye dayalı bir “büyüklük nostalgisi”, ülkücü hareketin fantezi evrenindeki yerini korumaya devam etmiştir.

Sağcılığın bütün biçimleri kapitalist toplumların esas çelişkisi olan sınıf çelişkisinin üzerine kültürel kutuplaşmaları ve çelişkileri örtmeyi hedefler ve Türk sağı için de aynısı geçerlidir. Türk sağına göre zaten Türkiye’de Batılı anlamda sınıflar ve dolayısıyla sınıf mücadelesi yoktur. Yoksul halk sol fikirlere itibar etmezken, solcular da esas olarak burjuva ailelerinin çocukları arasından çıkmaktadır. Esas çelişki ise millî olanla gayri millî olan arasında, Müslüman olanla gâvur olan arasında, Türk olanla olmayan arasında, vesayetçi elitlerle mütedeyyin halk kitleleri arasında, devletle toplum ya da merkezle çevre arasındadır. Dolayısıyla düzen karşıtı söylem de sınıfsal değil kültürel bir eksene yerleştirilir ve kapitalizm eleştirisine ancak kıyılarda köşelerde bir yerde ve âdet yerini bulsun kabilinden diyebileceğimiz şekilde rastlanır. O eleştiride de hiçbir şekilde gerçek anlamda bir düzen değişikliğinden söz edilmez, kapitalizmin ve sosyalizmin dışında üçüncü bir yolun olabileceği söylenir ama o üçüncü yol eninde sonunda kapitalizme çıkar. Ayrıca devlete metafizik bir gözle bakıldığı, devlet kutsal olarak görüldüğü için, onun sınıfsal karakteri sesizce geçiştirilir.

Aynı şekilde, bu düzen karşıtlığı Türkiye sınırlarının dışına çıktığında da uluslararası bir sistem olarak kapitalizm ve emperyalist bağımlılık ilişkileri ekonomi politik bir bakış açısı üzerine temellendirilmez, analize dâhil edilmez, kapitalizm ve emperyalizm aşılması gereken sistemler olarak görülmez. Bunlar Batı’nın Müslümanları ya da Türkleri sömürmek için icat ettiği mekanizmalardır ve esas mesele dinle ve milliyetle ilgilidir. Mücadelenin

bir tarafında emperyalist devletler diğer tarafında bağımlı ülkeler, zenginlik ya da yoksulluk, kapitalizmin dünya ölçeğinde yarattığı eşitsizlik yoktur, bunlar medeniyetler arası, yani dinler ve milletler arası savaşın birer tezahürü ve dolayım mekanizmasıdır sadece.

Dolayısıyla sağcılığın düzen karşıtı söylemi gerçek olmadığı gibi, bu söylem nihayetinde düzenin ve onun yarattığı çelişkilerin gizlenmesine, görünmez kılınmasına yardımcı olur. Kitlelerin düzen karşıtlığı bu şekilde soğurulur ve düzen dışı görünen ama aslında düzen içi olan mecralara, yani milliyetçiliğe, muhafazakârlığa ya da İslamcılığa akıtılarak etkisizleştirilir.

Türkiye’de devletin, düzenin ve Türk sağının bulunduğu mevzi elbette ki antikomünizmdir. Devlet, düzen ve Türk sağı, solun damgasını vurduğu grevleri, boykotları, direnişleri, eylemleri 60’lı yıllardan itibaren “anarşik olaylar/hadiseler”, sol faaliyetleri ise “anarşik faaliyetler” olarak adlandırmış, sosyalistlerden, devrimcilerden de “anarşistler” diye bahsetmiştir. O tarihlere kadar terminolojinin esas kavramı “komünizm” ve “komünistler”ken solun ete kemiğe bürünmesiyle birlikte buna “anarşi” ve “anarşistler” sözcükleri eklenecektir. Böylece sınıf mücadelesinin keskinleşmesinden “anarşide artış” şeklinde söz edilecek, solla mücadele ise “anarşiyle mücadele” diye adlandırılacaktır. Sonraları “anarşi”nin yanına âdeta mütemmim cüz olarak “terör” de eklenecek ve “anarşi ve terör” kalıbı kullanılmaya başlayacaktır.

Bu adlandırma ortaklığı, bir tarafa düzen sağlayıcı bir güç olarak devleti, diğer tarafa ise düzen bozucu bir güç olarak solu koyar ve onu “anarşi” olarak kodlar; dolayısıyla mücadelenin bir boyutunda asayiş sağlamak anlamında düzeni sağlamakla, asayiş bozmak anlamındaki düzeni bozmak vardır. Anarşistler milletin düzenini ve huzurunu bozmakta, devlet de düzeni/asayiş tesis etmek için onlara karşı mücadele etmektedir. Türk sağı ise bir yandan “statüko” anlamındaki düzene karşı olduğunu öne sürerken, öte yandan hem teorik hem pratik olarak devletin yanında ve milletin düzenini bozan anarşistlerin karşısında yer

almakta, anarşiye karşı düzeni, yani asayişî tesis etme mücadelesinde devlete yardım etmektedir.

* * *

Soğuk Savaş'a dâhil oluşla birlikte antikomünizm, Türkiye'de ekonomiden siyasete, ordunun yapılanmasından eğitim sisteminde, istihbarat teşkilatlarının işleyiş biçiminden kültür sanat politikalarına uzanan bir genişlikte, devletin mimari yapısının ve devlet-toplum ilişkilerinin ana belirleyeni olmuştur. Bu durumun edebiyat alanına yansımaması elbette ki imkânsızdır. Söz konusu yansıma ise hem sağcı edebiyatçıların solun kültürel hegemonyasına karşı yazdıkları yazılar ve giriştikleri polemikler, hem de ortaya koydukları yapıtlar üzerinden gözlemlenebilir.

Türk sağının önemli ideologlarının aynı zamanda edebiyatçı kimliklerinin de olması antikomünizmle edebiyat arasındaki ilişkiyi daha da çarpıcı hale getirmiştir. Türkçü faşizmin baş ideoloğu Nihal Atsız ve Türkiye İslamcılığının baş ideoloğu Necip Fazıl Kısakürek, aynı zamanda birer romancı ve şairdirler. Romanlarında ve şiirlerinde doğrudan antikomünizme rastlanmasa da siyasi yazı ve polemiklerinin merkezinde hep antikomünizm olmuştur. Edebiyatçı kimliği ideolog kimliğinden daha baskın olan Peyami Safa da Nihal Atsız ve Necip Fazıl'a benzer şekilde edebî ürünlerinde değil ama gazete/dergi yazılarında ve polemiklerinde şiddetli bir antikomünizmin "has" örneklerini vermiştir.

Bu isimler 2. Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'a, oradan da 1960'lar Türkiye'sine uzanan geniş bir zaman dilimi boyunca antikomünizmin Türkiye'deki taşıyıcısı olmuşlar, antikomünist söylemin inşasına ve antikomünizmin popülerleşmesine ciddi katkılar yapmışlardır. Bunu yaparken, solun popüler figürleri olan Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Aziz Nesin gibi isimlerle polemiklere girişmişler, onlara yönelik hücumlarda bulunmuşlardır. Atsız, Kısakürek, Safa gibi isimlerin komünizm üzerine

yazdıklarıyla, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali ya da Aziz Nesin gibi solcu isimlere dair sağ külliyat, bir bütün halinde antikomünist söylemin inşasının temelini oluşturmuştur. Yani Türkiye’de antikomünizm sadece devlet, siyasi parti ve örgütler ya da siyasetçiler tarafından değil, hatta onlardan daha çok, politik kimliğiyle edebiyatçı kimliğini birleştiren popüler Türkçü, İslamcı ya da muhafazakâr/milliyetçi muhafazakâr figürler tarafından inşa edilmiş, onlar sayesinde geniş kitlelere ulaşma imkânı bulmuştur. Bu inşa sırasında kullanılan terimler ise doğrudan “komünizm” ve “komünistler”dir. Henüz solun ve sınıf mücadelesinin ete kemiğe bürünüp gözle görülür hale gelmediği bir konjonktürde “anarşi” ve “anarşistler”den söz edilmemektedir. Bunun için 1960’lı yılların ikinci yarısını ve öğrenci ve işçi hareketinin yükselişini, solun ilke ve değerleri üzerine kurulu bir toplumsal muhalefetin ortaya çıkışını beklemek gerekecektir.

Bu polemik ve hücum yazılarının dışında, antikomünizmin edebiyata yansımalarının bir diğer boyutunu antikomünist edebiyatçılar tarafından ortaya konan yapıtlarda gözlemleyebiliriz. Antikomünist romanlarda Türkiye tarihi, özellikle 1965-1980 dönemi, Türk sağının perspektifinden ortaya konurken, devletin ve Türk sağının söylemine uygun bir şekilde devleti ve düzeni yıkmaya çalışan “anarşi”den ve devletle Türk sağının “anarşiye karşı mücadelesinden” söz edilir. “Komünizm” ve “komünistler” söylemin içerisinde halen yer almaktadır ama artık buna “anarşi” ve “anarşistler” de eklenmiştir. Çünkü başta güvenlik aygıtı olmak üzere, devletin de Türk sağının da söyleminin merkezinde artık anarşi ve anarşistler vardır.

Büyük bir bölümü ülkücü yazarlar tarafından yazılan bu romanların hepsinde benzer temalara ve klişelere rastlamak mümkündür. Buna göre 12 Eylül öncesinde Sovyet emperyalizmi Türkiye’yi yutmak istemiş, bunun için de komünistleri kullanmış, “anarşi”yi beslemiş ve körüklemiştir; yani komünistler dış mihrakların uzantısıdır, anarşi de bunun bir sonucudur.

Sovyetler Birliği'nden doğrudan talimat ve hem para hem silah yardımı alan komünistler/anarşistler zengin ailelerin sorunlu çocuklarıdır ve hepsi kişisel egolarını tatmin etmek için komünist/anarşist olmuşlardır. Komünistler/anarşistler yoksul ailelerin çocuklarını para, güç, cinsellik gibi araçlarla kandırmakta ve onları kirli emelleri doğrultusunda kullanmaktadırlar. Ülkücüler ise komünistlerin/anarşistlerin tam tersine vatan savunması veren ve kendilerini müdafaa etmek için silaha başvurmak zorunda kalan, şiddeti hiçbir şekilde tasvip etmeyen, hür düşünceye sahip, okuyan ve sorgulayan karakterler olarak karşımıza çıkarlar bu romanlarda.

Antikomünist romanların hepsinde, komünizm dış güçlerin bir oyunu olarak görülür ama komünizmin bu topraklarda nasıl zemin bulduğu da bir sorunsal olarak okurun önüne getirilir. Buna göre, “yanlış modernleşme” ve ondan kaynaklı Batıcı/materyalist eğitim sistemi özellikle gençleri milletin değerlerine yabancılaştırmış ve “sapık ideolojilere” açık hale getirmiş, bu da anarşiyle sonuçlanmıştı. Bu sapık ideolojilerden en çok etkilenenler ise “saf Anadolu çocukları” değil, orta sınıf ve modern ailelerin çocuklarıdır. Yani solcu gençler Türkiye modernleşmesinin değerlerini içselleştirmiş anne babalar tarafından yetiştirilmiş ve sözü edilen eğitim sistemi tarafından biçimlendirilmiştir.

Bu ailelerin çocukları büyüdüklerinde komünizmi aileleriyle ve yaşama hesaplaşmanın bir aracı olarak görmeye başlamış, kişiliklerini ve karakterlerini belirleyen temel unsur bu olmuştur. Sorunlu çocuklar olduklarından politik faaliyetlerinden cinsel hazza benzeyen bir haz alırlar, şiddete ve anarşiye bu kadar tutkun olmalarının gerisinde de bu vardır. Aynı şekilde, şiddete yönelik tutkuları cinselliklerini de belirler ve “sapkın” bir karakter taşır; örneğin sado-mazo ilişkilerden zevk alırlar, erkek devrimciler kadın devrimcilere gözünü kırpmadan tecavüz edebilir, kadın devrimciler ise kadınlıklarını ancak erkek devrimcilere cinsellik hizmeti vererek tatmin edebilirler.

Antikomünist romanlarda hakikat bütünüyle baŖ aŖađı evrilmiŖtir. Aslında komünistler emperyalizmin maŖalarındır, yaptıklarıyla dıŖ glere ve düzene hizmet etmekte, ülkenin altına dinamit dŖemektedirler. rgtlerinden aldıkları emirlere sorgulamaksızın itaat ederler, benimsedikleri ideolojiye dair pek bir Ŗey okumamıŖlardır, sürekli ezber ve kliŖe cümlelerle konuŖurlar. Ŗiddet yaŖamalarının ayrılmaz bir parçasını oluŖturur ve durmaksızın cinayet iŖler, pusu kurar, kaçırdıkları ülkücülere iŖkence yapar, provokasyona yol açmak için siyasi cinayetler iŖler ve kitle katliamlarına baŖvururlar.

lkcler söz konusu olduğunda ise durum bunun tam tersidir. Onların arkalarında hiçbir g yoktur, imknsızlıklar içerisinde vatan savunması verirler, Ŗiddete sadece mecbur kaldıklarında baŖvururlar, mertçe dvŖrler, solcuları alıkoyduklarında onlara insanca davranırlar, komünistlerin yazdıkları da dâhil olmak üzere her Ŗeyi okurlar, dŖnrler ve sorgularlar. Düzen gleriyle hiçbir iliŖkileri bulunmaz, yargı, polis, bürokrasi çoğu zaman komünistlerin yanında yer alır ama buna rağmen lkcler “devlet için, devlete rağmen” diyebileceğimiz bir tutum sergilerler. Mecbur olmadıkça Ŗiddete baŖvurmadıkları için siyasi cinayetlerle ve kitle katliamlarıyla lkclerin doğrudan hiçbir ilgisi yoktur. Bu cinayet ve katliamlar ya “karanlık gler” tarafından ya da komünistler tarafından gerekleŖtirilmiŖ ve suç lkclerin üzerine atılmıŖtır.

Elinizdeki alıŖma antikomünizmin edebiyattaki yansımalarını iki boyutuyla incelemektedir. İlk boyutta Türk sağının edebiyatçı kimlikleriyle politik kimliklerini birleŖtiren isimlerinin aynı birliğin vücut bulduğu solcu isimlere yönelik polemik ve hücumları, ikinci boyutta ise antikomünist romanlar vardır ve bu nedenle de alıŖma iki ana kısımdan oluŖmaktadır. İlk dört bölümden oluŖan birinci kısımda, sözünü ettiğim polemik ve hücumlar bulunmakta, ikinci kısımdaki sekiz bölümde ise antikomünist romanlar incelenmektedir. Böylelikle hem Soğuk SavaŖ’la

birlikte antikomünist söylemin inşasında edebiyatçıların rolü hem de antikomünist edebî yapıtlarda solcuların, komünistlerin ve 1965-1980 arası Türkiye tarihinin nasıl anlatıldığının ortaya konulması hedeflenmektedir.

* * *

Türkiye’de antikomünizmin edebiyattaki yansımalarını ve antikomünizm-edebiyat ilişkisini incelemeyi hedefleyen bir çalışmanın yola Nâzım Hikmet’ten çıkması bir zorunluluktur. Çünkü o, komünist kimliğiyle edebiyatçı kimliğini birbirinden hiç ayırmamış ve bu nedenle de hem siyaseten hem edebiyat alanında “bir numaralı düşman” ilan edilmiş, hem devlet hem de Türk sağı Nâzım’la, yaşarken de öldükten sonra da kavga etmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Nâzım’la ilgili antikomünist literatürün kimi örnekleri incelenmektedir. Fethi Tevetoğlu, Nejdet Sançar ve Mehmet Kaplan gibi Türkiye antikomünizminin önemli isimlerinin yazdıklarının yanına bir de bunlara nazaran çok daha az tanınan bir isim olan Fuat Uluç’un yazdıklarının eklendiği bu bölümde, Nâzım şahsında antikomünist söylemin unsurları, yapısı ve sınırları üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölüm’de bir de “Ek” mevcuttur. Bu “Ek”te Necip Fazıl’ın Nâzım Hikmet’e bakışı üzerinde durulmaktadır ve bu da bir zorunluluktur. Çünkü Necip Fazıl sürekli kendini Nâzım’la kıyaslamış ve onun karşısında konumlandırmış, aynı şeyi Türk sağı da yapmış ve bayraklaştırdığı Necip Fazıl’ı hep Nâzım’ın karşısına çıkarmıştır. Necip Fazıl’ın Türk sağının “üstad”ı olması, şiddetli antikomünizmi ve edebiyatçı kimliği, Necip Fazıl ve Nâzım Hikmet’i Türkiye siyasetinin ve edebiyatının iki sembolik ismi haline getirmiştir. Türkiye siyasetinin temel ayrışma noktasını yaşamlarında ve kişiliklerinde birleştiren sembol isimlerin iki edebiyatçı olması, Türkiye’de özel olarak edebiyatla antikomünizm arasındaki ilişkiyi ve genel olarak da siyaset-edebiyat ilişkisini anlamak açısından bize son derece önemli ipuçları vermektedir.

İkinci Bölüm’de Türk sağının önemli edebiyatçılarından Peyami Safa’nın komünizme karşı neredeyse ömrü boyunca yürüttüğü “cihat” ele alınmaktadır. Safa’nın antikomünizmi bir zamanlar dost oldukları Nâzım Hikmet’le aralarının bozulmasıyla başlar ve ölene kadar da devam eder. Safa’nın antikomünizme özel yer ayrılmış bir romanı yoktur, antikomünist temalar da romanlarında önemli bir yer tutmaz. Ancak onun politik fıkra yazarlığının merkezinde antikomünizm bulunur, yazdığı binlerce köşe yazısının çok büyük bir bölümü komünizme ve komünistlere ayrılmıştır. Safa’nın antikomünizmini “özel” kılan ise bir edebiyatçı olarak sürekli kültür, sanat ve edebiyat alanındaki komünizm tehlikesine dikkat çekmesi, solun kültürel hegemonyasına karşı antikomünizm silahını kullanmasıdır. Bu bölümde Safa’nın Nâzım Hikmet ve Aziz Nesin’le girdiği polemiklerin yanı sıra, uzun yıllara yayılan fıkra yazarlığında somutlaşan antikomünist söyleminin unsurları üzerinde de ayrıntılı şekilde durulmuştur.

Üçüncü Bölüm, Türkçü faşizmin baş ideoloğu ve Türkiye antikomünizminin en önemli isimlerinden biri olan Nihal Atsız’ın Nâzım Hikmet’e ve Sabahattin Ali’ye hücum ettiği iki metne ayrılmıştır. Bu bölümde Atsız üzerinde uzun uzadıya durulmayıp sadece bu iki metnin merkeze alınmasının nedeni ise *Kinimiz Dinimizdir, Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme* (2014) ve *Türkçü Faşizmden Türk-İslam Ülküsü’ne* (2016) adlı kitaplarımda kendisine bolca yer ayrılmış olmasıdır.

Bu bölümde incelenen metinlerin ilkinde Atsız, Nâzım Hikmet’in “Putları Yıkıyoruz” kampanyasında Namık Kemal ile ilgili olarak söylediklerine karşı Namık Kemal’i müdafaa etmekte ve ırkçı bakış açısından Moskof vurgusuna uzanan bir yelpazede Türkçü faşizmin antikomünist söyleminin bütün argümanlarını Nâzım Hikmet şahsında ortaya koymaktadır. İncelenen ikinci metinde ise Atsız’ın Sabahattin Ali’ye hücumu yer almaktadır. Sabahattin Ali, *İçimizdeki Şeytan* adlı romanında, hepsiyle bir zamanlar arkadaş olduğu Nihal Atsız, Necip Fazıl, Peyami Safa

gibi isimleri karakter özellikleriyle siyasi görüşlerini birleştirerek masaya yatırmış ve teşhir etmiştir. Atsız ise buna duyduğu öfkeyle “İçimizdeki Şeytanlar” metnini yazmış ve tıpkı Nâzım Hikmet’le ilgili yazdıklarında olduğu gibi Sabahattin Ali’ye de Türkçü faşizmin ve antikomünizmin argümanlarıyla saldırmıştır. Metnin sonunda Atsız, Sabahattin Ali’yi düelloya davet etmiş, her ne kadar bu düello gerçekleşmemişse de bu ikili yıllar sonra mahkemede karşı karşıya gelmişlerdir ve bölümde kısaca bu davaya da değinilmektedir.

Dördüncü Bölüm, Türkiye tarihinin bana göre en önemli ama üzerinde pek de durulmamış olan davalarından biriyle ilgilidir. Türkiye Soğuk Savaş’a girer ve antikomünizm siyasetin merkezine yerleşirken, dönemin Demokrat Parti İstanbul İl Başkanı ve aynı zamanda 1944 ırkçılık-Turancılık davasının avukatlarından olan Kenan Öner, Hasan Âli Yücel’i komünistlikle itham edecek, Yücel de Öner’i mahkemeye verecektir. Yücel-Öner davası Soğuk Savaş’a giren Türkiye’de, özellikle Köy Enstitüleri ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) üzerinden antikomünizmin kültür, sanat, edebiyat ve üniversiteye nasıl yansıdığını görmek açısından son derece önemli ipuçları vermektedir.

Yücel’in Millî Eğitim Bakanlığı döneminde başlatılan Batı klasiklerinin çeviri faaliyeti, bu faaliyetle eş zamanlı olarak gelişen hümanizm akımı, bu akımın komünizmle kurulan bağlantısı, Köy Enstitüleri ve üniversiteler, özellikle DTCF, bu davanın en önemli başlıklarını oluşturacak, antikomünizm bu davada kendini çok açıkça ortaya koyacak ve Soğuk Savaş’ın hemen başındaki zamanın ruhu en net şekilde Yücel-Öner davasında kendini gösterecektir.

Beşinci Bölüm’den itibaren çalışmanın ikinci kısmına geçilmekte ve roman incelemelerine başlanmaktadır. Burada yapılan elbette ki edebiyat eleştirisi değildir; yani romanların edebî nitelikleri değil politik nitelikleri ve politik olarak ne anlattıkları çalışmanın esas meselesini oluşturmaktadır. İncelemelerin odak

noktası ise antikomünizmdir. Ele alınan romanlarda Türk sağının Türkiye tarihine ve siyasetine solu ve komünizmi merkeze koyarak nasıl baktığı, bunları nasıl kavradığı ve nasıl anlattığı eleştirel bir incelemeye tabi tutulmaktadır.

Bu kısımda ele alınan ilk roman Tarık Buğra'ya aittir. Buğra'nın *Gençliğim Eyvah*'ı, Türk sağının, özellikle de milliyetçi muhafazakârlığın Osmanlı-Türkiye modernleşme sürecinden 12 Mart darbesine kadar uzanan sürece bakışının bir yansımasıdır ve romanda temel tez olarak bu sürecin komünizme zemin hazırladığı öne sürülür. Buğra söz konusu süreci okurken bir tarafa devleti ve düzeni öbür tarafa ise anarşi ve kaos peşindeki İhtiyar'ı koyar. İhtiyar, yakın tarihin Türk sağınca “kötü ve yanlış” olarak addedilen bütün hadiselerinin baş sorumlusudur ve amacı devleti yıkmaktır. Devleti yıkmak için İhtiyar'ın bulduğu son çare ise sol akımlar ve komünizm olacaktır; artık anarşinin kaynağı, İhtiyar tarafından kullanılan, solcu, devrimci gençlerdir.

Altıncı ve Yedinci Bölüm'de sırasıyla Emine Işınsu'nun *Sancı* ve *Canbaz* adlı romanları ele alınmaktadır. Çalışmada Işınsu'nun tek bir romanıyla yetinilmemesinin nedeni ise onun 12 Eylül öncesi ülkücü hareketin kültür sanat ve edebiyat faaliyetleri içerisindeki özel yeridir. Işınsu uzun yıllar boyunca, hareketin kültür sanat ve edebiyat dergisi olan *Töre*'nin yayın yönetmenliği görevini yürütmüş, hareketin zayıf olduğu bir alana hem kendi ürünleriyle hem de yayıncılık faaliyetleri aracılığıyla ciddi katkılar yapmıştır.

Işınsu *Sancı*'da 12 Mart öncesini, *Canbaz*'da ise 12 Eylül öncesini merkeze koyar ve bu iki dönemi ülkücülerin gözünden anlatır. Her iki romanda da solcular, sosyalistler, devrimciler “mutlak kötü”, ülkücüler ise “mutlak iyi” mertebesine yerleştirilmişlerdir. “Burjuva ailelerin psikolojik sorunlarla malul devrimci çocukları” ile maneviyatı sağlam “yoksul Anadolu çocuğu ülkücüler” arasındaki ikilik bu romanların temelini oluşturur. Devrimciler anarşinin kaynağını oluştururken ülkücüler “anarşi”ye karşı

mücadelelerinde devlete yardımcı olurlar. *Sancı* ve *Canbaz*'da hakikat yazar tarafından bütünüyle tersine çevrilir ve devrimciler şiddet bağımlısı robotlaşmış tipler, ülkücüler ise meşru müdafaa pozisyonundaki sorgulayan, düşünen karakterler olarak tasvir edilirler. Üstelik devrimcilere sadece Sovyetler'den değil hem devlet hem burjuvazi içerisinde destek verirken, ülkücüler yürüttükleri kavgada tek başlarına ve mağdurlardır. Dolayısıyla Türk sağının mağduriyet üzerine kurulu politik söylemi, tıpkı diğer antikomünist romanlar gibi bu iki romanın da temel unsurlarından birini oluşturur.

Sekizinci Bölüm'de incelenen Adnan İslamoğulları'nın *Kuyu*'su antikomünist klişeleri içinde barındırmakla birlikte diğer antikomünist romanlarla bir noktada ayrılmaktadır. *Kuyu*'nun kahramanı olan ülkücü Yusuf, yoksul Anadolu delikanlılardan biri değildir; o, İttihat Terakki'nden günümüze devlete hizmet eden "aristokratik" bir ailenin üyesidir. Yine romanı farklı kılan noktalardan biri, ülkücü hareketin "devletlü" isimleri tarafından yetiştirilen Yusuf'un sol bir örgüte sızarak edindiği bilgileri bu isimlere aktarmasının romanın ana hikâyesini oluşturmasıdır. Dolayısıyla *Kuyu*'da komünizmle mücadele polisiye/casusluk türü bir anlatıyla birleşmiş ve politik polisiye ya da politik macera diye nitelendirebileceğimiz bir roman ortaya çıkmıştır.

Öte yandan bu romanın da temel sorunsalını devlet, düzen ve anarşi oluşturur. Yusuf aktardığı bilgilerle anarşiyle mücadele ve devlete hizmet etmektedir; aynı zamanda kendini "millici" olarak görmekte ve yabancılaşmış olan düzenin karşısında konumlandığıdır. Olan bitenler ve yaşadıkları, beraberinde zaman zaman Yusuf'un devlete karşı eleştirel bir tutum benimsemesini, sert çıkarımlarda bulunmasını ve "devletlü" ağabeyleriyle tartışmasını getirecektir. Ancak tüm bunlar nihayetinde "tatlıya" bağlanacak ve Yusuf da devletin yaptıklarında bir "hikmet" bulunduğu fikrine ikna olacaktır: Önemli olan devletin şimdiki sahipleri değil, tarih üstü ve kutsal bir varlık olarak kavranan bü-

yük harfle “Devlet”tir ve Devlet eninde sonunda asli sahiplerinin eline geçecek, böylece de aslına dönecektir.

Dokuzuncu Bölüm’de incelenen *Hatırla Beni*’nin yazarı Misli Baydoğan, tıpkı Emine Işınsu gibi bir kadındır ama Işınsu’nun romanlarından farklı olarak bu romanın anlatıcısı ve baş karakteri ülkücü bir kadındır. 12 Eylül’ün hemen öncesinde Ankara’da geçen romanda, ülkenin politik iklimi ülkücü hareketin önemli militanlarından birinin kız kardeşi olan Gülden’in gözünden anlatılır. *Hatırla Beni*, kadınların ülkücü hareket içerisindeki yeri ve rolü ile kadın-erkek ilişkilerini anlamak açısından önemli ipuçları vermektedir. Öte yandan bu romanın da merkezinde duran esas olgu antikomünizmdir. Gülden, devrimcilere, komünistlere karşı büyük bir öfke duymakta, yazar da Gülden’in ağzından devrimcilere, solculara yönelik şiddeti meşrulaştırmaya, ülkücü hareketin yaptıklarını haklılaştırmaya çalışmaktadır. Bu romanda da âdeta antikomünist romanların hepsinde kural haline gelmiş olan bir mağduriyet anlatısı vardır ve romandaki bütün karakterler hem solun hem de 12 Eylül’ün mağdurlarıdır.

Onuncu Bölüm’de Ş. Adnan Şenel’in *Secdeden Sehpaya* adlı romanı incelenmekte ve ülkücülerin 12 Eylül’ün cezaevlerinde yaşadığı travmanın edebiyata nasıl yansıdığına bakılmaktadır. Darbeye kadar devlet için ve devletle birlikte anarşiye karşı savaştıklarını düşünen ülkücüler, 12 Eylül’de devletin zulüm politikalarıyla karşılaştıklarında ciddi bir şok ve travma yaşayacaklar, darbenin hemen öncesinde başlayan İslamizasyon süreci, cezaevinde hız kazanacaktır. İşlemediği bir cinayet nedeniyle idama mahkûm edilen Müslüman kimliği baskın ülkücü bir gencin, Ömer’in hikâyesinin anlatıldığı bu romanı ilginç kılan unsurlardan biri, ülkücü hareketin önemli teorisyenlerinden biri olan Necdet Sevinç’in Nedret Neşe adıyla romanda yer alması ve solcu Sevda öğretmenle bir aşk hikâyesi yaşamasıdır.

Fondaki bu hikâye ile Ömer’in cezaevinde yaşadıkları, romanın antikomünist izleşini oluşturur. Ömer, devletin zulüm po-

litikaları karşısında yaşadığı hayal kırıklığından bir süre sonra kurtulacak ve yaptıklarından hiçbir şekilde pişman olmadığını söyleyerek bir kez daha devlet karşısında nedamet getirip sadakat bildirecek, komünistlere karşı verilen mücadelenin haklılığına inanarak ölüme gidecektir. Nedret Neşe ile Sevda öğretmenin aşkı ise solcuların ülkücülere bakışının “bütünüyle önyargılar üzerine kurulu ve yanlış” olduğunu görmemizi sağlayacaktır: Ülkücüler her daim şiddete karşı çıkmış, bunun yerine fikir mücadelesini öne çıkarmışlardır ve Neşe'nin yazdığı yazılar ve kitaplar da bunun somut bir göstergesidir. Sevda öğretmen Nedret Neşe'yle tanıştıktan sonra geç de olsa ülkücülere bakışının yanlış olduğunu anlayacak ve önyargılarını kırmayı başaracaktır.

On Birinci Bölüm'de incelenen *Karun ve Anarşist*, milliyetçi muhafazakâr cenahın son yıllardaki popüler romancılarından İskender Pala'ya ait bir “bestseller”dır. Bu roman da 12 Eylül cezaevlerinde geçer ama oradan Özal dönemine kadar uzanır. Bu romanda da ülkücü bir genç işlemediği bir suç yüzünden cezaevine girmiştir. Sadullah adlı bu gencin cezaevine girmesinin nedeni ise Ufuk adlı bir devrimcinin, işlediği cinayeti kurduğu tuzak aracılığıyla onun sırtına yüklemesidir. Bu romanda bir yandan ülkücülerin 12 Eylül'ün cezaevlerinde İslami bir kimlik edinme süreçlerine tanıklık ederiz, bir yandan ise “sivilleşme ve Turgut Özal övgüsü” ile karşılaşırız. Özal “milletin adamları”ndan biri olarak Müslüman ve demokrat kimliğin şahsında birleştiği politikacılardan biridir ve ülkeyi askerî rejimden kurtararak düze çıkarmaya çalışmaktadır. Romanın antikomünizmi ise “mutlak kötü” bir karakter olarak Ufuk'un hikâyesi ile komünizmin kültür sanat ve edebiyat alanında kurduğu hegemonyaya yönelik eleştirilerde somutlaşır. Ufuk hırsları nedeniyle soygun yapan, cinayet işleyen, işlediği cinayetleri başkalarının üzerine yıkan bir tiptedir. Komünistler ise bütün antikomünist romanlardaki gibi milletin değerlerine yabancılaşmış, kurtuluşu “Anadolu irfanı”nda değil yabancı ideolojilerde arayan sapkınlardır.

On İkinci Bölüm’de ise, Yavuz Bahadıroğlu’nun Kırım Türklerine yönelik “Sovyet mezalimini” ve buna karşı verilen direnişi anlattığı *Kırım Kan Ağlıyor* adlı romanı incelenmektedir. Çalışmada incelenen son roman olan *Kırım Kan Ağlıyor* antikomünist edebiyatın zirvesi olarak görülebilir. Bu ise romanın edebî değerinden değil, antikomünist klielerin hepsinin klasik bir Soğuk Savaş propaganda metni olarak roman formatında karşımıza çıkmamasından kaynaklanmaktadır. Türk sağının “Moskof” tabirinde sembolize olan Sovyetler Birliği düşmanlığı ve Turancılık hayallerinin üzerine inşa edildiği “dış Türkler” meselesi bu romanda bir araya getirilir ve romanın antikomnizmini bu ikisinin birlikteliği oluşturur. Romanda Őiddetin tasvir edilii âdeta pornografik bir karakter taşır ve okur bunun üzerinden etkilenmeye ve ikna edilmeye çalışılır: Komünist rejimler, Naziler de dâhil olmak üzere, dünyanın görmüş olduğu en zalim rejimlerdir ve komünistlere karşı Nazilerle işbirliği dahi ehvenifardır. Türk sağının 2. Dünya Savaşı’nda Nazilerle, Soğuk Savaş’ta ise ABD ile yaptığı işbirliğinin temelini bu oluşturacak, her iki ülkeyle de ittifak yapmak Türk sağı tarafından mubah olarak görülecek ve böyle sunulacaktır. Romanın verdiği ana mesaj da tam olarak budur.

Çalışma, sonuç kısmında antikomünizmin günümüze devrettiği miras ve bu mirasın belirleyiciliği üzerine yapılan bir değerlendirmeye son bulacaktır ve eğer hem bugünün “devlet, düzen, anari” bağlamında anlaşılmasına hem de Türkiye tarihinin antikomünizm üzerinden okunmasına dair yeni yeni Őekillenmeye balayan literatüre bir katkı yapabilirse amacına ulamı olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİR NUMARALI DÜŞMAN: NÂZIM HİKMET

Kamusal bir figür haline gelip tanınır bilinir olduğu erken Cumhuriyet döneminden yaşamını yitirdiği 1963 yılına kadar edebiyatçı kimliğiyle politik kimliğini birbirinden hiç ayırmaması, komünistliğini hiç saklamaması, “dış düşman” SSCB’ye iltica etmesi, ününün ulusal sınırları aşır tüm dünyaya ulaşması ve Türkiye dendiğinde akla gelen birkaç isimden biri olması, Nâzım Hikmet’i hayatı boyunca antikomünizmin Türkiye’deki “bir numaralı düşmanı” haline getirdi.

Ancak bu düşmanlık Nâzım’ın ölümüyle bitmedi. 1960’ların başından itibaren, yani ölümünden kısa bir süre önce, Nâzım’ın şiirleri Türkiye’de de artık serbestçe okunmaya başlamıştı. Aynı yıllar Türkiye’de solun yükselişine tekabül edecek ve Nâzım’ın dizeleri, solun kitleleşmesinin ve toplumsallaşmasının en önemli araçlarından biri olacak, şiirleri birer siyasi slogan gibi kullanılacak, kitlelerde büyük coşku ve heyecan yaratacaktı. Tam da bu nedenle, antikomünizm ölümünden sonra da Nâzım’la uğraşmaya, onu hedef almaya devam etti, “Nâzım Hikmet mitini” yıkabileceğini düşündü ve bunun için sayısız köşe yazısı, makale, kitap yayımlandı.

Antikomünist literatürde Nâzım’la ilgili söylenenler, aslında onun şahsında komünizme ve komünistlere söyleniyordu. Türk olmaması, vatan hainliği, devlet ve millet düşmanlığı, Sovyet

ajanlığı gibi argümanlar, Türkiye antikomünizminin klişelerini oluşturdu ve geçmişten günümüze kullanılmaya devam etti. Biz de bu nedenle edebiyat ve antikomünizm ilişkisine bakmaya Nâzım'la ilgili yazılan antikomünist metinlerle başlayacağız ve ilk bölümün konusunu bu oluşturacak. Bunun için üç kitaba ve bir kitap bölümüne odaklanacağız: Nejdet Sançar'ın *Nâzım Hikmet Masalı* (1975), İlhan Egemen Darendelioğlu'nun *Nâzım Hikmet Vatan Haini mi Vatan Şairi mi?* (1978) ve Fuat Uluç'un *Nâzım Hikmet ve 1938 Harp Okulu Olayının İç Yüzü* (1967) kitaplarıyla, Mehmet Kaplan'ın *Şiir Tahlilleri-2* (1999) kitabındaki "Nâzım Hikmet" bölümüne. Bölümün sonunda ise bir "Ek" yer alacak ve bu kısımda antikomünizmin Türkiye'deki en önemli isimlerinden biri olduğu için kendisine özel bir yer ayırmamız gereken Necip Fazıl'ın Nâzım'a bakışını inceleyeceğiz.

Mitosu yıkmak

Nihal Atsız'ın kardeşi ve Türkçü faşizmle antikomünizmi şahsında buluşturan isimlerden biri olan Nejdet Sançar, kitabını "Nâzım Hikmet hakkında anlatılanların bir masal olduğunu göstermek için" yazdığını söyler. Bu masalda Nâzım Hikmet "dünyada eşine az rastlanabilecek bir kişi" ve "en büyük şairlerimizden birisi" olarak gösterilmektedir. O, "Türkçeyi şiirde en güzel kullanmış kalemdir" ve "bütün dünya Türklüğüne seslenen ortak Türkçeyi yaratmış" bir insandır. "Sanat gücüyle, Türkçeyi, dünya üzerinde bir kültür dili haline getirmiştir" ve sahip olduğu "üstün meziyetlerle eşsiz ve büyük bir sanatçıdır". (1975: 7) İşte Sançar kitabıyla bu masal üzerinden yaratılan "Nâzım Hikmet efsanesi"ni "teşrih masasına yatırma" görevini yerine getirecektir:

Bu eserin hazırlanmasının tek sebebi, Türklüğe karşı düşmanlık yolunda maşa gibi kullanılan bir kişinin şişirile şişirile efsaneleştirilmeye yeltenilen varlığını teşrih masasına sermektir. Böylece

soyuma ve yurduma küçük de olsa bir hizmet yapabildimse mutlu olacağım. (1975: 8)¹

Darendelioğlu da Sançar'a benzer bir noktadan yola çıkar. "Dünyanın hiçbir yerinde, yıllarca milletine ve toprağına küfretmiş insanların öldükten sonra bir vatan kahramanı gibi anılmasına rastlanılmış değildir" ama "Türkiye'mizde, az da olsa bir kısım zevatin ve basının bir haini, bir kahraman mertebesinde görmesine" şahitlik ediyoruzdur. Darendelioğlu, "Nâzım'ın eserlerinden oluşan ve hakkında 'methiye' olarak yazılan kitapların sayısı 70'e ulaşmış olmasına rağmen", Sançar'ın kitabı hariç "onun gerçek hüviyetini açıklayan, faaliyetlerini, mahkûmiyetini, ihanetini ve komünizmle malul olan şifa bulmaz hastalıklarını dile getiren bir eser" in henüz yayınlanmamış olduğunu söyler. Bu da Türkiye'de komünizmin kitleler nezdinde ne kadar etkili olduğunu ve zihinleri nasıl bulandırdığını göstermektedir. İşte Darendelioğlu bu kitabıyla "Nâzım hakkında söylenen yalanları" ifşa edecek ve özellikle gençlere "gerçeğı" gösterecektir:

Masum ve körpe dimağlar bu yalanlarla ters yüz edilmiştir. İşte biz bu kitabımızla bu vazifeyi yerine getirmek istiyoruz. Yani yarıltılan, ters yüz edilen, hatta Nâzım'ın eserleriyle tahrik ve tahrip edilen dimağları tamir etmek istiyoruz. (1978: 8)²

Darendelioğlu Nâzım'la ilgili olarak güncel politik kaygılara da sahiptir. Çünkü Türkiye'deki "Nâzım Hikmet methiyeciliğı sadece onun adına yayınlanan kitaplar vasıtasıyla yapılmamış-

-
- 1 Kitabın *Ötügen* dergisindeki duyurusu, Türkçü çevrelerde kitaba dair nasıl bir beklenti olduğunu ortaya koymaktadır: "Vatan hainleri tarafından 'Büyük Vatan Şairi' diye reklamı yapılan Polonya asıllı, vatan haini komünist Nâzım Hikmet'in iç yüzünü belgelerle ortaya koyan eser: Nejdet Sançar'ın 'Nâzım Hikmet Masalı' yılbaşından itibaren satışa çıkartılacaktır. Bütün Türkçülere, komünist düşmanlarına, gerçekseverlere ve edebiyat öğretmenlerine tavsiye ederiz." (Yıldırım, 2016: 180)
 - 2 Antikomünizmin Türkiye'deki en ateşli isimlerinden bir olan Darendelioğlu, 1944 yılında "Solcu Şairler Antolojisi" isimli bir broşür yayınlayarak sanat ve edebiyatın komünistler tarafından propaganda aracı olarak kullanıldığını öne sürmüş ve komünist olduğuna iddia ettiğini şairlerin listesini yapmıştı. (Şimşek, 2021: 343)

tır”. Büyük şehirlerde Nâzım’ı anmak için toplantılar yapılmakta, “Marksist teşekküller onun adına ödül verilmesi için” yarışmalar düzenlemekte, ODTÜ’de ve “devrimci kuruluşların salonlarında” Nâzım Hikmet adına sergiler açılmakta ve “kısa adı DİSK olan bir işçi teşekkülünün grev kararı aldığı fabrikaların kapılmasına boy boy Nâzım Hikmet’in resimleri” asılmaktadır. (1979: 9) Dolayısıyla Darendelioğlu için Nâzım’la mücadele komünizmle mücadele açısından güncel bir meseledir de aynı zamanda.

Fuat Uluç da 1967 yılında yayınlanan kitabında benzer kaygı-ları dile getirmiştir. Onun çizdiği manzara şöyledir:

Türkiye, planlı bir karma ekonomi ile kalkınma gayreti içinde. Bütün imkânlarını seferber etmiş. Kızıklar çelmelemeye çalışıyor-lar bu gayreti. Maksatları, devleti patron, milleti hak ve hürriyetten yoksun bir ırgat sürüsü haline getirmek; sefaleti umumileştirmek-tir. “Onlara ne kazandırır bu” demeyin. Çabalarının arkasında ya-tan, memleketi Demir Perde’nin ötesine itme arzusudur. (1967: 6)

Uluç, “Bu vatani, bu milleti her candan seven dikilmeli bu sapıklığın karşısına,” dedikten sonra, kitabını da bunun için yaz-dığını söyler. Dolayısıyla üç yazar da antikomünizmin Nâzım’la ölümünden sonra da uğraşmaya devam ettiği yönünde söyledik-lerimize uygun bir şekilde hareket etmekte ve Nâzım’la mücade-leyi güncel politik mücadelenin bir parçası olarak görmektedir.

Nâzım’ın Türklüğü

Sançar, kitabına ırkçı milliyetçilik anlayışına uygun bir şe-kilde başlar ve önce Nâzım Hikmet’in “Türklüğü” meselesine odaklanır. Türkçe şiirler yazmış olması Nâzım’ı “Türk saymak için yeter sebep değildir”. Çünkü bir insanın belli bir dilde şiir ya da yazı yazması otomatik olarak o dili konuşan millete mensup olmasını beraberinde getirmez. (1975: 9) Sançar, Nâzım’ın “soy-kütüğünün bir yanı ile Polonyalı bir Slav” olduğunu söyler, ay-rica “ataları arasında başka milletlere mensup kişiler de vardır”.

Soyca Türk olmayan Nâzım, “Türklüğü benimseyip bu millete ve bu yurda bağlanabilir, Türklük için yaşar, Türk milleti için yazabilir ve bu suretle de bu milletin şairi sayılmak gibi büyük bir şerefi kazanabilir” di ama bunu da tercih etmemiştir. Dolayısıyla Sançar, soyca Türk olmasa da Türklüğe hizmet etmiş olmayı tercih etmesi halinde kimsenin aklına Nâzım’ın Türklüğünü sorgulamanın gelmeyeceğini söyler, oysa o bunu da reddetmiştir:

Nâzım Hikmet, en yakın arkadaşı ve ülkü (!) yoldaşı Vala Nurettin’in kendisi için yazdığı eserde ortaya koyduğuna göre,³ damarlarında sadece Türk ve İslav (Leh) değil; aynı zamanda Fransız veya Alman gibi batılı ve Çerkes gibi doğulu milletlerin kanı da bulunan bir kişidir. Bu kan kokteyli dışında, hayatının sonlarında, dolayısıyla en olgun sayılması gereken çağında, başka bir devletin vatandaşlığına geçip o devletin sahibi millete ait Verzanski aile adını alması da; Türklüğü hem ruhen, hem fiilen, hem de resmen reddetmesinin kendisi tarafından ilan edilmesinden başka bir şey değildir. (1975: 10-11)

Aynı argümanlar Darendelioğlu’nda da vardır. Darendelioğlu da Nâzım’ın Türk olmadığına dair “kanıt”ını onun en yakın arkadaşlarından biri olan Vâlâ Nureddin’in Nâzım’la ilgili kitabında bulur: “Nâzım’la birlikte 1921’de Rusya’ya kaçan Vala Nurettin ‘Bu Dünyadan Nâzım Geçti’ isimli eserinin 32. sayfasında Celile hanımın, yani Nâzım Hikmet’in annesinin büyük babası olan Mustafa Celalettin Paşa’nın Borjenski soyadlı bir Polonyalı olduğunu söylemektedir.” Ancak soy sop meselesi bundan ibaret değildir, “aynı eserin 33. sayfasında ise Nâzım’ın anneannesinin büyük dedesi olan Müşir Mehmet Ali Paşa’nın da Fransız asıllı bir Protestan olduğu kaydedilmektedir.” (1978: 13)

Tevetoğlu da Sançar gibi “ihtida eden vatandaşlarımızı kınamak aklımızdan geçmez” diye bir şerh düşer, ancak mesele Nâzım’ın sadece soyca değil, “mental” olarak da “Türk” olma-

3 Sançar, Vâlâ Nureddin’in *Bu Dünyadan Nâzım Geçti* (2018) adlı kitabından bahsetmektedir.

masıdır. Bu nedenle de sözlerine şöyle devam eder: “Fakat Türk olmayan dedeleriyle övünen Nâzım Hikmet’in vatan şairi olması mümkün değildir. Zaten göstermelik olanlar bir yana, bu millet, bu vatan için içten söylenmiş bir tek şiiri yoktur.” (1978: 15)

Fuat Uluç’a göre de Nâzım “her şey olabilir ama Türk olamaz”, çünkü o bir “vatan haini”dir:

Bu konudaki inancımız kesindir. Nâzım Hikmet her şey olabilir, fakat Türk olamaz. Düşünelim, Türk, büyük şair, vatan haini. Bütün bunlar aynı şahsın varlığında nasıl bir araya gelir? Vatanından kaç, Moskof’a sığın ve uşaklığını yap; utanmadan “Bizim Radyo”ya yaslan, hakkında hasret şiirleri yazdığın toprakların çocuklarına ağız dolusu söv. Masum halkın vicdanına zehir saç. Sonra da nadir Türklerden biri sayıl. İnsanın “insaf yahu” diye haykıracağı geliyor. Hem de avazı çıktığı kadar. (1967: 26)

Mehmet Kaplan ise Sançar, Tevetoğlu ve Uluç’un Nâzım mitosunu yıkmak için kitap yazmış olmalarının aksine, hakkındaki düşünceleri nedeniyle ilk başta *Şiir Tahlilleri* adlı kitabında ona yer vermeyi düşünmediğini söyler. Kaplan, Nâzım’a kitabında yer vermek istememesinin nedeninin basitçe onun komünistliği olmadığını öne sürer. Çünkü “kendilerine has şahsiyetleri olan, yeni bir şeyler yaratan Marksist şairlerin eserlerini almış, incelemiş” hatta güzel bulduklarını da takdir etmiştir. Ancak Kaplan’a göre Nâzım “sadece bir şair değil, gençlik yıllarından beri Moskova’ya bağlı, onun emrinde çalışan, Türkiye’nin bir Sovyet peyki olmasını isteyen bir ihtilalcidir”. (Kaplan, 1999: 330)

Nâzım’ın *Kurtuluş Savaşı Destanı*’nı yazması veya başka şiirlerinde “Türkiye’yi ve Türk halkını sevmesi” Kaplan’ı ikna etmemiştir. Çünkü Nâzım “İstiklal Savaşı’na Türk milletinin inandığı zaviyeden bakmadığı gibi sosyal problemleri de millî duygularla” ele almamıştır. Hapisten çıktıktan sonra Moskova’ya gitmiş, “dünyanın sayılı diktatörlerinden biri olan Stalin’i tanrılaştırmış” ve “bununla da kalmayarak Borzecki soyadını almıştır”. Kaplan’a göre tüm bunlar Nâzım’ın içinde “Türkiye’ye ve Türk